

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 978/2019
24.12.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужилаца „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ са седиштем у Београду и АА из ..., чији је пуномоћник Зоран Ђукелић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство трговине, туризма и услуга, чији је законски заступник Државно правобранилаштво Београд, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 10904/10 од 27.07.2012. године, у седници већа одржаној 24.12.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија првотужиоца „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“, па се пресуда Апелационог суда у Београду Гж 10904/10 од 27.07.2012. године у ставу другом изреке и пресуда Првог општинског суда у Београду П.734/02 од 17.02.2009. године у ставу првом и трећем изреке **УКИДАЈУ** у делу који се односи на овог тужиоца, и у том делу предмет уступа Првом основном суду у Београду на поновно суђење.

У преосталом се **ОДБИЈА** као неоснована ревизија првотужиоца „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ и у целости **ОДБИЈА** као неоснована ревизија друготужиоца АА.

Образложење

Пресудом Првог општинског суда у Београду П.734/02 од 17.02.2009. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужилаца и тужена Република Србија је обавезана да исплати тужиоцу „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ за период од 29.04.1998. године до 04.07.2001. године износ од 9.771.090,00 динара на име материјалне штете и износ од 8.001.857,00 динара на име изгубљене добити, све са законском затезном каматом почев од 01.09.2008. године до исплате, а тужиоцу АА на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 150.000,00 динара за претрпљене физичке болове и износ од 100.000,00 динара за претрпљени страх, са законском затезном каматом почев од 17.02.2009. године до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ за износ од 24.444.057,00 динара на име материјалне штете и износ од 498.150.406,00 динара на име изгубљене добити, са каматом од 01.09.2008. године и тужбени захтев тужиоца АА за износ 1.200.000,00 динара за претрпљене физичке болове и 1.250.000,00 динара за претрпљени страх, са траженом каматом. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да на име парничних трошкова исплати тужиоцима износ од 1.341.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 10904/10 од 27.07.2012. године одлучено је о жалбама тужилаца и тужене против наведене првостепене пресуде, тако што је првостепена пресуда, ставом првим изреке, потврђена у делу којим је одбијен тужбени захтев тужиоца АА за исплату накнаде нематеријалне штете у износу од 1.200.000,00 динара за претрпљене физичке болове и 1.250.000,00 динара за претрпљени страх, са законском затезном каматом од 28.04.2009.године до исплате, и делу којим је одбијен тужбени захтев тужиоца „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ за исплату законске затезне камате на износе досуђене ставом првим изреке, за период од 28.04.1998. године до 16.02.2009. године. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ за исплату износа од 9.771.090,00 динара на име материјалне штете и износа од 8.001.857,00 динара на име изгубљене добити, све са законском затезном каматом почев од 01.09.2008. године до исплате, и тужиоца АА за исплату накнаде нематеријалне штете у износу од 150.000,00 динара за претрпљене физичке болове и износу од 100.000,00 динара за претрпљени страх, са законском затезном каматом почев од 17.02.2009. године до исплате, те у ставу трећем изреке, тако да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је на основу члана 399. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, број 125/04 и 119/09), који се у конкретном случају примењује на основу члана 506. став 1. ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11...87/14), нашао да је ревизија првотужиоца делимично основана, а ревизија друготужиоца је неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се не означава која друга повреда поступка која би могла бити основ за изјављивање тог правног средства у смислу члана 398 ЗПП.

Према чињеницама које су утврђене, тужилац АА је оснивач и одговорно лице у правном лицу „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ из Београда. Овом предузећу привремено је одузета роба у транспорту на пункту ... код ..., при тржишној инспекцијској контроли промета роба, извршеној од стране Републичког тржишног инспектора Сектор тржишне инспекције Министарства трговине и услуга, дана 28.04.1998. године и 29.04.1998. године. Сачињен је записник о утврђеном стању и издата потврда о привременом одузимању прехрамбене робе 28.04.1998. године, као и 12.150 л флаширане киселе воде у превозу по потврди издатој 29.04.1998. године. То је учињено због некомплетне документације, потврђене налазом тржишног инспектора код извршене провере пословних књига у просторијама „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ 30.04.1998. године, када је констатовано да рачуни о продаји који су издати 24.04.1998. године и 25.04.1998. године за робу затечену у транспорту која је одузета, нису били евидентирани у Кепо књигу, у којој је задња промена евидентирана 13.03.1998. године. Затим, дана 27.10.1998. године поднет је захтев за покретање прекршајног поступка са предлогом да се изрекне заштитна мера одузимања робе као предмета прекршаја. Решењем Градског судије за прекршаје у Београду Уп.271531/98 од 29.10.1999. године окривљени „ВМТ ЕХПОРТ-ИМПОРТ“ и АА као одговорно лице, су оглашени

одговорним за прекршај из члана 53. став 1. тачка 10. и став 2. и 3. Закона о условима за обављање промета робе, вршење услуга у промету робе и инспекцијском надзору, изречене су новчане казне и заштитна мера одузимања предмета извршења прекршаја. По жалби предузећа „ВМТ EXPORT-IMPORT“, Веће за прекршаје у Београду је донело решење Вп.5089/00 од 14.12.2000. године којим је обуставило прекршајни поступак због наступеле апсолутне застарелости вођења прекршајног поступка, не упуштајући се у испитивање основаности жалбе.

После обуставе прекршајног поступка, дана 14.03.2001. године предузеће „ВМТ EXPORT-IMPORT“ упутило је захтев за повраћај привремено одузете робе Министарству трговине, Сектору тржишне инспекције и приложило спецификацију са унетим називом робе, количинама и велепродајним ценама, ради исплате противредности робе уколико враћање није могуће. Обрачун подносиоца и исказане цене су прихваћене као реалне и примерене, од стране Комисије наведеног органа, те је Комисија у својој процени на записнику од 21.05.2001. године исказала укупну вредност робе на 1.407.987,60 динара. Са овом проценом Комисије, писмено се сагласио АА у име правног лица, потписаном и печатом овереном изјавом 01.06.2001. године, након чега је по донетом решењу надлежног Министарства 04.07.2001. године исплата одобрена и извршена. Исплата се односила на противредност робе која је била привремено одузета, а није враћена по обустави прекршајног поступка.

Првостепени суд је сматрао основаним део тужбеног захтева тужиоца „ВМТ EXPORT-IMPORT“ за накнаду материјалне штете, и то у износу од 9.771.090,00 динара који представља обрачунату законску затезну камату на износ од 1.407.987,60 за период од 29.04.1998. године до 04.07.2001. године, те основаним за износ од 8.001.857,00 динара на име изгубљене добити обрачунате по стопи од 5% месечно, па је на исплату ових износа са каматом од 01.09.2008. године обавезао тужену Републику Србију, а у преосталом је захтев овог тужиоца одбио као неоснован. Првостепени суд је основаним сматрао и део тужбеног захтева тужиоца АА за накнаду нематеријалне штете, као настале услед стреса изазваног сазнањем о одузимању робе, стреса који се одразио на његово опште здравствено стање, па је обавезао тужену на исплату новчаних накнада овом тужиоцу, за физичке болове у износу од 150.000,00 динара и за страх у износу од 100.000,00 динара, а у преосталом је захтев овог тужиоца одбио као неоснован. У погледу основа одговорности за штету, првостепени суд се позвао на члана 172. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд није прихватио становиште првостепеног суда о одговорности тужене, дајући разлоге за другачију оцену. И то, да у смислу члана 172. став 1 Закона о облигационим односима за постојање одговорности неопходно је утврдити постојање узрочнопоследичне везе између поступања службених лица органа тужене у вршењу или у вези са вршењем њихових функција, које мора бити неправилно и незаконито, и штете, а да је у конкретном случају утврђено да су службена лица органа тужене у поступку инспекцијске контроле у коме су утврдили неправилности у евидентирању робе на начин прописан за евиденцију, набавку и продају робе, поступала законито. Због утврђених неправилности предузећу је одузета одређена количина робе, о чему је издата потврда и покренут прекршајни поступак против тужилаца. Тужиоци су првостепеним решењем оглашени одговорним за прекршај, а због наступеле застарелости вођења прекршајни поступак је обустављен, након чега је тужена на име накнаде штете у висини вредности одузете робе исплатила првотужиоцу потраживани износ од 1.407.987,60 динара. Другостепени суд је ценио да

је противправно понашање тужилаца проузроковало привремено одузимање робе које су извршили органи тужене, да је одузимање учињено по закону уз покренут прекршајни поступак, а да је прекршајни поступак обустављен због наступања застарелости. Наступање застарелости не представља разлог који утиче на одговорност тужене. После обуставе прекршајног поступка првотужиоцу је исплаћена вредност одузете робе. Како у поступању службених лица органа тужене није било елемената противправности, нису испуњени услови који би тужену у смислу члана 172. став 1. ЗОО чинили одговорном за накнаду штете. Правноснажном пресудом су сви захтеви тужилаца одбијени као неосновани.

Врховни касациони суд прихвата као правилно становиште другостепеног суда о непостојању основа одговорности тужене Републике Србије за потраживану накнаду нематеријалну штету и разлоге због којих је тужбени захтев друготужиоца АА одбијен као неоснован. С обзиром да за његова нематеријална трпљења (страха и бола) није испуњен захтев адекватне узрочности, то ни ревизија овог тужиоца није основана.

Закључак другостепеног суда о непостојању основа тужбеног захтева првотужиоца за накнаду материјалне штете, није прихваћен јер је чињенично неутемељен, исто као и закључак првостепеног суда по том питању.

Код чињенице да је првотужиоцу у мирном поступку признат основ за исплату новчане накнаде на име вредности робе која му је била привремено одузета, а није могла бити враћена, као и да му је тражена накнада исплаћена, требало је по даљем његовом тражењу накнаде штете у виду обрачунате камате и изгубљене добити, оценом суда обухватити и друге чињенице о којима података у спису има. Првотужиоцу је роба била привремено одузета у службеном поступању органа тужене у примени Закона о условима за обављање промета робе, вршења услуга у промету робе и инспекцијском надзору („Службени гласник РС“ број 39/96, 20/97 и 46/98). Овим законом је у члану 16. став 1. прописано да предузећа и предузетници који се баве прометом роба и вршењем услуга у промету робе дужни су да воде евиденцију о примљеној и продатој, односно испорученој роби и извршеној услузи, и да обезбеде доступност те евиденције; у ставу 5. прописано да лица из става 1. овог члана не могу продавати ни превозити робу, односно вршити услуге за које немају исправе прописане садржине и које нису прописно евидентирали. Истим је у члану 44. тачка б) прописано да кад инспектор у вршењу инспекцијског надзора утврди неправилности, овлаћен је да у вршењу дужности поднесе захтев за покретање прекршајног поступка и привремено одузме предмете и изда потврду о одузетим предметима. У конкретном случају, поступљено је у складу са наведеним овлашћењима и дужностима.

Према изнетом, привремено одузимање робе је основ имало у законитим актима надлежног инспекцијског органа предузетим у вршењу службених овлашћења и дужности. Међутим, околност да је прекршајни поступак обустављен и да не постоји правноснажна одлука о трајном одузимању робе, резултирала је исплатом накнаде за невраћене ствари, у новцу. Исплата је извршена по тражењу првотужиоца, пре покретања овог судског поступка. Да ли је исплатом исцрпљено право првотужиоца на накнаду материјалне штете, засад се не може закључити, јер су у том делу чињенични и правни разлози нижестепених судова непотпуни. Нижестепени судови нису ценили од каквог је утицаја чињеница да је првотужилац код обраћања надлежном органу захтевом за враћање ствари или исплату вредности одузетих ствари, поднео специфицирано опредељени новчани захтев за исплату вредности ствари, као и да ли је

износ који је прихваћен и исплаћен формиран према ценама важећим у време када је предузеће доставило свој обрачун за исплату новчане накнаде или према ценама из којег ранијег времена. Није цењено ни да је поднетом захтеву за исплату обештећења за одузету робу удовољено у прихватљивом року. При том, камата на износ исплаћене накнаде за одузете ствари не тече од привременог одузимања робе. У парници је заједно са обрачунатом каматом тражена и накнада изгубљене добити. За одлуку о овим захтевима меродавна су правила одштетног права садржана у члану 185. став 3. и члану 189. Закона о облигационим односима. Накнаде се не могу кумулирати.

Тачност чињеница о неправилностима које су условиле примену законом предвиђене мере према првотужиоцу, није доведена у питање у овом поступку. По његовом захтеву за накнаду изгубљене добити, суд је овлашћен да цени да ли су чињенице о неправилностима, спојиве са тражењем изгубљене добити у смислу очекиване користи од промета који је изостао, а уједно још и обрачунате камате. У виду треба имати да се у смислу члана 189. став 2. Закона о облигационим односима, изгубљена добит везује за редовну делатност правног лица, што подразумева искључиво обављање делатности у складу са прописима, а да корист од посла у поступању насупрот императивним прописима, не ужива правну заштиту.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је укинуо другостепену пресуду у преиначавајућем делу у односу на првотужиоца и првостепену пресуду у усвајајућем делу о захтевима тог тужиоца и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење. У поновном поступку, првостепени суд ће с пажњом размотрити садржину захтева којим је инициран поступак код тужене и исправа из тог поступка, па ће из угла диспозитивних радњи првотужиоца у том поступку, који је резултирао исплатом новчане накнаде за одузету робу, оценити да ли је исплатом угашено потраживање предузећа на име обештећења због одузимања робе и изнова ће одлучити о наведеним захтевима првотужиоца, имајући у виду примедбе из ове ревизијске одлуке.

По налажењу Врховног касационог суда, у побијању преосталог дела правноснажне пресуде, ревизија првотужиоца није основана, с обзиром да је одбијен део захтева чија основаност по висини из доказа не произилази, тако да ни правилности примене материјалног права није доведена у питање.

Са изнетих разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци на основу члана 414. став 1. и члана 415. став 1.ЗПП.

Председник већа - судија
Божидар Вујичић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић